

Gemiddelde opbrengst voor gekwelde ui

In het Zuidwesten hadden uien dit teeltseizoen last van trips, droogte en hitte. Toch konden telers meestal een goed product oogsten met een vrij gemiddelde opbrengst, behalve in het westen van Zeeuws-Vlaanderen. Vier telers blikken terug op het seizoen.

Copyright photo

Kees van Dalen (r.) en zijn zoon Jan leverden hun plantuien op 23 augustus af land.

Alles doen voor vroege gele zaaiuien

Kees van Dalen uit Tholen streeft ernaar om zijn gele zaaiuien zo vroeg mogelijk te oogsten. Dit jaar rooide hij ze op 10 augustus. Pas twee weken later gingen ze vanaf land naar de afnemer. Eerder kon niet vanwege regen.

De teler wil zijn zaaiuien leveren direct als de plantuien van de markt zijn. Hij zaaide daarom op 28 maart, 'lekker vroeg', 3,5 hectare van het vroege ras Hybing op een perceel lichte zavel. „We doen alles om de teelt naar voren te halen”, vertelt hij. Van Dalen zaaide 3,65 eenheden geprimed zaad per hectare. „We denken dat geprimed zaad een iets gelijkmatigere opkomst geeft.” Ook dat kan bijdragen aan een iets vroegere oogst. Hij zaaide voor het derde jaar geprimed zaad. Zijn angst dat het te makkelijk

zou kiemen in droge losse grond en dat het niet lang houdbaar is, bleek ongegrond. De loonwerker zaaide bij Van Dalen op 2,25 meter. „Een breedte van 2,25 meter past beter in de mechanisatie”, zegt hij. „Verder maakt het niet veel uit.”

Groeivertraging

De opkomst was snel en goed. Een paar dagen na het zaaien viel er een buitje. Omdat het geprimede zaad zorgt voor een kleine voorsprong, is ook iets eerder een bespuiting mogelijk met een contactherbicide. Hoe eerder dat kan, hoe beter, vindt Van Dalen: „De onkruiddruk is best hoog. Als je pas kunt spuiten als het onkruid groter is, heb je zwaardere middelen nodig. Maar dan ben je ook de uien aan het pesten.” Na de voorspoedige start zorgde droogte voor groeivertraging. Van Dalen beregende één keer, bewust na de ergste hitte, en spoot daarna begin juni Movento met uitvloeier en veel water, nadat hij trips had

waargenomen. De werking was matig. „Het gewas was gewoon te hard; de opname was matig.”

Vier dagen later zag hij weer trips in het gewas. Daarom was regelmatig spuiten met Karate nodig. Twee keer zo vaak als vorig jaar. Zo vaak dat het twee keer niet lukte om minstens twee dagen uit de buurt te blijven van de momenten dat de steriele mannetjes van de uienvlug werden uitgezet. Al met al lukte het met verschillende middelen om de schade door de tripsen te beperken.

De Thoolse teler leverde zijn uien op 23 augustus af land. Dit jaar verkocht hij alles vrij. Hij schat dat de opbrengst rond 60 ton zal liggen, met tussen 5 en 10 procent tarra. De sortering was wel uniform, maar niet heel grof.

De oogst is matig, concludeert Van Dalen. „De kilo's waren niet slecht, maar ook niet overdreven, de tarra is gemiddeld, er was wel meer hinder van trips, maar ziekten gaven juist minder problemen.”

Bogers zaait breedwerpig zodat de uien meer ruimte hebben om te groeien.

Copyright photo

Copyright photo

Robbert Bogers: „Het prijsverschil tussen grof en fijn kan een paar cent zijn, maar ook 10 cent.“

Rode uien zo uniform en grof mogelijk telen

Robbert Bogers uit het West-Brabantse Kruisland teelt zijn rode uien zo uniform en zo grof mogelijk. Dat levert een meerprijs op.

Bogers rooit zijn rode uien pas laat, pas als het loof helemaal afgestorven is. Een belangrijke reden daarvoor is dat de kans op koprot dan kleiner is, omdat de uien in de schuur sneller droog zijn.

Hij teelt 7 hectare Red Tide rode uien op zijn eigen manier. Alles is erop gericht om een uniforme partij te krijgen, met een hoog percentage 60-plus. Vooral bij rode uien levert dat een meerprijs op.

Breedwerpig zaaien

Hij zaaide daarom slechts 2,9 eenheden per hectare, om meer grofte te krijgen. Zo weinig zaaizaad heeft een risico, maar Bogers accepteert dat omdat hij zelf zaait. „Dan kun je het beste moment uitkiezen.“

Hij zaaide geprimeerd zaad. Dat vergroot de kans op een snelle en uniforme opkomst.

Voorwaarde is wel dat het zaad voldoende vocht krijgt, want bij de start is het geprimeerde zaad kwetsbaarder voor droogte. Binnen een week na het zaaien beregende hij daarom twee keer 8 millimeter. De opkomst was goed. Na twee weken stonden alle planten boven.

Om een zo uniform mogelijke partij te krijgen zaait Bogers niet op lijn, maar breedwerpig in vier rijen op een bed van 1,50 meter. De vijfde, binnenste rij zaait hij niet. Bogers: „Zo staan alle uien in een buitenste rij. Ze krijgen meer ruimte om uit elkaar te groeien. Ik heb niet meer kilo's, maar meer uniformiteit en meer grofte.“

Bogers kon de trips redelijk de baas blijven. Kort nadat hij de eerste waarnam, beregende hij met 18 millimeter. Dat heeft op drie manieren effect, legt hij uit. De tripsen krijgen een flinke klap, het gewas krijgt juist een oppepper en het loof wordt malser. Het malse loof was nodig voor de opname van het systemische middel Movento. Na drie weken spoot hij het

nog een keer. Hij is tevreden over het middel. Bovendien spoot hij regelmatig Karate.

Meerprijs voor rode uien

De Brabander rooit zelf, onder andere omdat de loonwerkers in de buurt allemaal ingesteld zijn op 2,25 of 3 meter. Bovendien kan hij dan precies op het juiste moment rooien. Vooral bij rode uien is dat belangrijk.

Bogers bewaart zijn uien in kisten. Hij heeft ze al in maart verkocht, omdat er begin dit jaar berichten waren dat er meer rode uien zouden komen. Hij levert ze in november. Rode uien zijn in de teelt kwetsbaarder dan gele en de opbrengst is lager. Bogers neemt die nadelen voor lief omdat hij een meerprijs ontvangt voor een grove en uniforme partij. „Bij de vorige zaaimachine had ik vaak maar 55 procent 60-plus. Nu heb ik vaak 85 procent. Het prijsverschil tussen grof en fijn kan een paar cent zijn, maar ook 10 cent. Als je 60 ton per hectare oogst, kunnen de extra kosten wel uit.“ ▶

Copyright photo

Den Boer rooide zijn uien in de eerste week van september.

Copyright photo

Copyright photo

Trips vroeg dit seizoen extra bespuitingen.

Kees den Boer (l.) en zoon Lennert stapten over op het rijpadensysteem.

Uien telen in niet-bereden grond

Lennert den Boer en zijn vader Kees in Kerkerve (ZL) teelden dit jaar hun uien met een rijpadensysteem. Daardoor groeien de uien in onbereden grond. „Dat is gewoon beter”, zegt Lennert. „Daar is geen tien jaar onderzoek voor nodig.”

De Zeeuwen zaaiden 6,5 hectare Hypark en 6,5 hectare geprimed zaad van het ras Dormo. Ze zaaiden in een niet-geploegd perceel, waar een groenbemester op stond. Een voordeel van niet ploegen is dat de grond vlak ligt, maar het wegwerken van de groenbemester blijft een risico, zeker in zachte winters. Ze rolden de groenbemester en in het voorjaar klepelden ze nog een keer. Het zaaien na een groenbemester is goed bevallen. Het is beter voor het bodemleven en de lichte grond verslemt minder.

Den Boer rijdt nu voor het tweede seizoen bij de meeste werkzaamheden met smalle banden alleen over rijpaden. Hij zaait op bedden van 1,50 meter. Het zaaibed maakt hij met een sneleg van 4,50 meter breed. Smalle banden kunnen meer insporing geven. Daarom kocht Den Boer speciaal VF-banden, die met een lage druk voldoende trekkracht en draagvermogen leveren. Het nadelig effect van de smalle banden zou vooral op de koppakker merkbaar kunnen zijn. Maar bij niet-ploegen is de draagkracht beter en daardoor de insporing op de kopakker nihil. Aan de gerst was dit seizoen geen schade te zien. Als er uien op de kopakker hadden gestaan, zou het wel een minpuntje kunnen zijn, zegt Lennert.

Problemen met fusarium

Problemen met fusarium in uien waren de drive om met rijpaden te gaan werken. Want een slechte structuur kan een oorzaak zijn van fusarium. Een relatief zwakke plant als een ui

reageert sterk op de kwaliteit van de structuur. Adviseur Sander Bernearts zette De Boer op het spoor. Met de rijpaden groeien de plantjes altijd in onbereden grond. Dat betekent minder stress en een betere beworteling. Lennert: „Structuur is niet de enige oorzaak, maar ik denk dat dit wel helpt. Hiermee verkleinen we het risico van fusarium.” Den Boer heeft de indruk dat de percelen met rijpaden beter doorlatend zijn. „Waar je niet rijdt, is ook geen verdichting. Dat is gewoon logica; daar is geen tien jaar onderzoek voor nodig.” Dit seizoen was fusarium geen probleem.

Trips was wel een probleem. Behalve regelmatig spuiten met pyrethroiden spoot Den Boer het systemische middel Movento. De omstandigheden bij het spuiten waren ideaal, maar Lennert was niet onder de indruk van de werking.

Vader en zoon kijken terug op een redelijk teeltseizoen, met tripschade en ‘een beetje’ last van droogte. De opbrengst lijkt goed.

Daniël Dekker (l.) en Ivo Haartsen in een perceel.

Trips met moeite onder de duim

Ivo Haartsen en zijn schoonvader Daniël Dekker telen 19 hectare zaai- en plantuien in Zeeuws-Vlaanderen. In dat gebied sloegen tripsen deze zomer ongenadig toe. Zij konden zelf met veel inzet de schade beperken, maar even verderop zijn er percelen die niet geogst worden.

De akkerbouwers uit Biervliet telen 12,5 hectare zaaiuien, 10 geel en 2,5 rood, en 6,5 hectare rode plantuien. Hun akkerbouw- en loonbedrijf ligt pal tegen de Westerscheldedijk. Daar waait het altijd. Ze denken dat ze daardoor minder trips op hun percelen kregen. Bovendien viel bij hen wat meer regen dan op de meest getroffen percelen even verderop. Ook een factor is de aanwezigheid van vlas. Als de uien net naast een vlasperceel liggen, is er vaak meer schade.

Dit jaar waren de tripsen vroeger dan anders. Al in juni sloegen ze toe, toen het overdag soms wel 35 graden was en 's nachts boven 20 graden. „Dat laatste is het ergste”, zegt Dekker.

Bestrijding was lastig omdat pyrethroïden sneller zijn uitgewerkt als het warmer is dan 22 graden. Dekker en Haartsen benutten alle beschikbare middelen om de tripsen aan te pakken, ook lokstoffen, Movento en Tracer. Movento spotten ze twee keer, beide keren nadat er een buitje was geweest, zodat het gewas weer aan de groei was.

Meeste schade in plantuien

In een perceel rode plantuien was de tripschade het grootst. De vennoten schatten dat ze daarvan gemiddeld minder dan 20 ton

Met een omgebouwde uienrooier laden Dekker en Haartsen twee bedden van 1,5 meter tegelijk.

hebben geogst. Het andere perceel rode plantuien had minder schade, net als de rode zaaiuien.

Rode plantuien zijn lastig te telen, is de ervaring van Haartsen. Rode uien zijn zwakker dan gele. Maar de prijzen van gele plantuien pieken niet meer zo vaak als vroeger. Daarom kozen de vennoten voor rode.

Ze plantten de rode plantuien met een proefmodel van een precisieplanter, om een regelmatigere en grovere sortering te krijgen. Ze gingen niet te vroeg planten omdat rode uien slechter tegen kou kunnen. De uien groeiden wel uniformer, maar niet grover. Waarschijnlijk zijn de droogte en de trips daarvoor de boosdoeners.

De gele zaaiuien zaaiden ze op 5 april, na eerst de grond vaster gereden te hebben met een cambridgerol om een betere vochtvoorziening te krijgen. Het relatief late zaaien pakte goed uit, want de plantjes waren nog kleiner en verdampten nog minder toen de hitte en de droogte kwamen. Toch groeide het gewas niet geweldig. Pas na half augustus kwam de groei er stevig in.

Voordeel van katrij-effect

In het loonwerk zaaien de Zeeuwen zaaiuien in

allerlei varianten, maar hun eigen uien zaaiden ze op 1,50 meter: zes rijen, drie keer twee. Dekker: „Vanwege het katrij-effect krijgen de uien meer licht en lucht; er is een beter klimaat tussen rijen en er is minder ziektedruk.” Bovendien groeien ze tegen elkaar, zonder dat ze elkaar plat drukken, vult Haartsen aan. „Ze groeien grover en krijgen een mooiere vorm.” Voor veel telers gaat rooien van bedden van 1,50 meter niet snel genoeg, maar Dekker bouwde bijna twintig jaar geleden al een zelfrijdende uienrooier om tot een uienlader die twee bedden van 1,5 meter gelijk rooit. Dat werkt beter dan een omgebouwde aardappelrooier, is hun ervaring. Behalve de trips bezorgden ook de wortelonkruiden kopzorgen. Dekker: „Bodemherbiciden werkten slecht vanwege de droogte en de hitte en voor contactmiddelen waren de onkruiden te sterk afgehard. De hak moest eraan te pas komen om de wortelonkruiden en de late kiemers aan te pakken. „Het was geen geslaagde onkruidbestrijding”, stelt Dekker vast.

De oogst is nog niet verkocht. Eerst gaat alles in de bewaring. ■